

ЕКОСИСТЕМА ГЕНЕРАТИВНОГО АІ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Ягодзінський Сергій Миколайович
*доктор філософських наук, професор,
проректор з навчально-методичної роботи
ПВНЗ «Європейський університет»
м. Київ, Україна*

Ягодзінська Валерія Євгенівна
*аспірантка
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Питання про місце генеративного штучного інтелекту в академічному середовищі вже вийшло за межі дискусії про доцільність його використання. На порядку денному стоїть інше: *яким чином сучасний заклад вищої освіти має збудувати власну AI-інфраструктуру* – не як набір окремих інструментів, а як системну екосистему, що підтримує наукову та освітню діяльність на всіх рівнях. Зважаючи на стрімке зростання наукових публікацій у цій сфері (за даними Scopus, за останні чотири роки опубліковано понад 3 800 рецензованих статей про генеративний АІ в освіті [1]), ми переконані: відставання у формуванні такої екосистеми – вже не технологічна, а стратегічна проблема, помилка менеджменту закладів вищої освіти.

Концептуальна рамка нашого дослідження ґрунтується на розмежуванні двох принципово різних *режимів взаємодії людини з АІ*: когнітивного аутсорсингу (делегування рутинних когнітивних операцій) та когнітивної інтеграції (використання АІ як середовища розширеного мислення).

Перший режим – найпоширеніший і водночас найменш продуктивний для науки: він звільняє час, але не підвищує якість мислення. *Другий* – передбачає, що АІ стає контуром обробки рутинних операцій, що звільняє дослідника для того, що справді потребує людської присутності: формулювання ідей, інтерпретації, експертної оцінки, етичного рішення [2]. Відтак, ключовим питанням є не «чи використовувати АІ», а «як побудувати персональну або інституційну АІ-інфраструктуру», залишаючись при цьому в рамках академічної добросовісності та наукової репутації.

На підставі порівняльного аналізу популярних у 2026 році генеративних платформ – ChatGPT, Gemini, Claude та NotebookLM – ми пропонуємо *функціональну типологію AI-інструментів для академічного середовища за критеріями:*

- верифікація наукових джерел;
- моделювання авторського стилю;
- створення структурованих документів;
- підтримка довгострокових проєктів;
- робота із замкненим корпусом інституційних документів.

Результати порівняння свідчать, що жоден із наявних інструментів не є універсальним: ChatGPT і Gemini оптимальні для кастомізованих асистентів у рутинних завданнях; Claude – для глибокої наукової роботи, що вимагає верифікації джерел і навчання авторського стилю; NotebookLM більше підходить для формування замкненого контекстного простору на основі корпоративних документів ЗВО.

Водночас, не можна ігнорувати етичних й правових викликів щодо авторства, доброчесності та відповідальності у процесі імплементації генеративного AI в архітектоніку ЗВО.

Особливу увагу привертає проблема академічної доброчесності в умовах генеративного AI. Ми далекі від апокаліптичних прогнозів щодо «смерті академічного письма», але й не схильні до безкритичного оптимізму. На наш погляд, ключовою є не заборона, а прозорість: декларування використання AI-асистентів у публікаціях (відповідно до позицій Elsevier, Springer, COPE), обов'язкова верифікація кожного факту, цитати та посилання, згенерованих AI, та чітке усвідомлення того, що відповідальність за результат завжди залишається за людиною – автором, викладачем, дослідником. Такий підхід є не просто нормативною вимогою, а умовою збереження довіри до наукового дискурсу.

Опитування науковців, проведене Nature, підтверджує: більшість дослідників розглядають AI-інструменти як такі, що стануть важливими або необхідними для їх галузі впродовж наступного десятиліття [4]. Як приклад практичної реалізації зазначеного підходу з урахуванням усіх аспектів академічної доброчесності, може бути AI-асистент для аналізу акредитаційних справ чи AI-довідник нормативної бази університету.

У підсумку зазначимо: *генеративний AI в академічному середовищі* – це не тренд і не загроза, а *новий тип інфраструктури*, який потребує осмисленого проєктування. Той заклад, що першим збудує AI-екосистему – не просто впровадить окремі інноваційні інструменти, а інтегрує їх у наукові та управлінські процеси на рівні інституційної культури, – отримає суттєву конкурентну перевагу. Питання, на наш погляд, не у «чи», а у «як» і «коли».

Література:

1. Ng S.-L., Ho C.-C. Generative AI in Education: Mapping the Research Landscape Through Bibliometric Analysis. *Information*. 2025. Vol. 16. No. 8. P. 657. DOI: 10.3390/info16080657.
2. Perkins M., Roe J. Generative AI Tools in Academic Research: Applications and Implications for Qualitative and Quantitative Research Methodologies. Preprint. 2024. DOI: 10.48550/arXiv.2408.06872.
3. Dwivedi Y. K., Kshetri N., Hughes L. et al. Opinion Paper: «So what if ChatGPT wrote it?» Multidisciplinary perspectives on opportunities, challenges and implications of generative conversational AI for research, practice and policy. *International Journal of Information Management*. 2023. Vol. 71. 102642. DOI: 10.1016/j.ijinfomgt.2023.102642.
4. Van Noorden R., Perkel J. M. AI and science: what 1,600 researchers think. *Nature*. 2023. Vol. 621. P. 672–675. DOI: 10.1038/d41586-023-02980-0.
5. Wu F., Dang Y., Li M. A Systematic Review of Responses, Attitudes, and Utilization Behaviors on Generative AI for Teaching and Learning in Higher Education. *Behavioral Sciences*. 2025. Vol. 15. No. 4. P. 467. DOI: 10.3390/bs15040467.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-58>

СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ТА ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ В РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ ВЕЛИКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Яковенко Роман Олександрович

здобувач наукового ступеня доктора філософії (PhD) III курсу,

спеціальність 075 Маркетинг

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

В сучасних умовах глобалізації, цифровізації та посилення конкуренції особливого значення набуває синергія науки та інновацій як основа ефективного розвитку підприємств. Однією з ключових сфер реалізації такої синергії є інтернет-маркетинг, який трансформується під впливом новітніх технологій, наукових підходів та креативної економіки.

Сучасні підприємства здійснюють діяльність у середовищі, де темпи змін є безпрецедентно високими. Глобалізаційні процеси, стрімкий технологічний прогрес, політична нестабільність і явище полікризи формують непередбачувані умови функціонування бізнесу, посилюючи рівень невизначеності та динамічності. За таких обставин традиційні